

Charakteristika vyučovacího předmětu pro druhý stupeň

ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět **Člověk a svět práce** je realizován na druhém stupni základní školy v **6., 8. a 9. ročníku** s časovou dotací **jedna vyučovací hodina týdně**.

Výuka probíhá podle charakteru probíraného učiva v kmenových učebnách, odborných učebnách informatiky, na školní zahradě, v okolí školy i mimo školu. Součástí výuky jsou praktické činnosti, projektová výuka, badatelské aktivity, práce s digitálními technologiemi, exkurze, besedy s odborníky a samostatná i skupinová práce.

Jednohodinové týdenní dotace tohoto předmětu lze ve vhodných případech organizovat jako dvouhodinovky jednou za 14 dnů v kombinaci s jiným vyučovacím předmětem s jednohodinovou týdenní dotací. Bez ohledu na charakter pracovních činností probíhá výuka ve stejném rozsahu pro chlapce i dívky. Žáci jsou při výuce Pracovní výchovy střídavě rozděleni do dvou pracovních skupin s odlišným charakterem pracovních činností.

Vyučovací předmět navazuje na vzdělávací oblast **Člověk a svět práce** a propojuje praktické činnosti s rozvojem pracovních návyků, technického myšlení, digitální gramotnosti, kariérového vzdělávání a přípravy na další studium i budoucí profesní život.

V **6. ročníku** je výuka zaměřena především na rozvoj praktických dovedností. Žáci získávají základní pracovní návyky, učí se bezpečně používat pracovní pomůcky a jednoduché nástroje, seznamují se s péčí o rostliny v domácnosti i na zahradě, poznávají základy pěstitelských prací a rozvíjejí manuální zručnost při konstrukčních činnostech. Součástí výuky je také orientace v digitálních technologiích a elektrotechnice v domácnosti, bezpečné používání elektrických spotřebičů, základy technické gramotnosti a práce se stavebnicemi.

V **8. ročníku** se předmět zaměřuje na oblast **světa práce a volby povolání**. Žáci poznávají své schopnosti, zájmy a předpoklady, seznamují se s možnostmi dalšího vzdělávání, trhem práce, různými profesemi a požadavky zaměstnavatelů. Rozvíjejí dovednosti potřebné pro odpovědné kariérové rozhodování, učí se pracovat s informacemi o vzdělávacích příležitostech, orientují se v pracovněprávních vztazích, finanční gramotnosti i principech celoživotního vzdělávání. Důležitou součástí výuky je také podpora žáků při výběru vhodné střední školy a další vzdělávací cesty. Žáci se učí orientovat v nabídce oborů vzdělání, přijímacím řízení, podmínkách studia i požadavcích jednotlivých škol. Předmět jim poskytuje prostor pro konzultaci vlastních představ, schopností a zájmů tak, aby jejich rozhodování bylo co nejvíce informované a odpovídalo jejich osobnostním předpokladům, hodnotám a budoucím profesním

cílům. Výuka podporuje aktivní občanství, odpovědný přístup ke společnosti i životnímu prostředí a vede žáky k uvědomění, že jejich budoucí profesní rozhodování může přispívat k pozitivním změnám v komunitě, společnosti i v oblasti ochrany přírody. Součástí výuky je také přímé seznamování žáků se vzdělávacími a profesními možnostmi v regionu i mimo něj. Součástí předmětu mohou být prezentace středních škol, besedy se zástupci škol, účast na veletrzích vzdělávání a setkávání s absolventy základní školy, kteří žákům předávají vlastní zkušenosti se studiem na středních školách a přechodem do dalšího stupně vzdělávání.

Předmět rovněž umožňuje setkávání s odborníky z praxe a zástupci různých profesí, kteří představují obsah své práce, požadavky jednotlivých povolání, možnosti profesního růstu i aktuální situaci na trhu práce. Žáci tak získávají konkrétnější představu o jednotlivých profesních oblastech a lépe propojují školní vzdělávání s reálným pracovním prostředím. Hlavním cílem předmětu je vybavit žáky znalostmi, dovednostmi a postoji potřebnými pro odpovědné kariérové rozhodování, aktivní zapojení do společnosti a úspěšné zvládání vzdělávacích, profesních i osobních změn v průběhu života.

V **9. ročníku** je důraz kladen na samostatnou projektovou činnost, rozvoj prezentačních dovedností a přípravu na přechod do dalšího stupně vzdělávání. Hlavní náplní předmětu je vytvoření a obhajoba vlastního absolventského projektu, při kterém žáci propojují znalosti a dovednosti získané během studia na základní škole. Součástí práce je plánování projektu, vyhledávání a kritické posuzování informací, zpracování textové části, tvorba digitální prezentace a veřejná prezentace výsledků.

Významnou součástí předmětu je rozvoj **digitální gramotnosti** a orientace v digitálních službách, které budou žáci využívat při dalším studiu i v běžném životě. Žáci se seznamují s fungováním digitální identity občana, Bankovní identity, datových schránek, Portálu občana, eDokladů, ePortálu České správy sociálního zabezpečení a dalších elektronických služeb veřejné správy. Učí se bezpečně využívat internetové bankovníctví, chránit své osobní údaje, pracovat s cloudovými službami a efektivně organizovat digitální dokumenty.

Předmět dále rozvíjí praktické dovednosti při práci s kancelářskými aplikacemi. Žáci vytvářejí formálně správné dokumenty, pracují s tabulkami, jednoduchými rozpočty, grafy a prezentacemi. Seznamují se s možnostmi využití digitálních nástrojů a umělé inteligence při studiu i práci a učí se kriticky posuzovat jejich výstupy a využívat je etickým způsobem. Předmět rozvíjí samostatnost, tvořivost, odpovědnost, schopnost spolupracovat, plánovat vlastní práci a hledat praktická řešení běžných životních situací. Důraz je kladen na propojení školního vzdělávání s každodenním životem,

rozvoj podnikavosti, pracovních kompetencí a odpovědného přístupu k životnímu prostředí.

Součástí výuky je využívání moderních digitálních technologií, práce s odbornými informačními zdroji a projektové vyučování.

Vyučovací předmět Člověk a svět práce je úzce spjat s dalšími vyučovacími předměty

- **Přírodopis** – pěstitelské práce, péče o rostliny, životní prostředí.
- **Informatika** – digitální technologie, práce s informacemi, digitální gramotnost.
- **Fyzika** – elektrotechnika, elektrické spotřebiče, bezpečnost při práci s elektrickou energií.
- **Matematika** – finanční gramotnost, hospodaření, rozpočty, práce s daty.
- **Občanská výchova** – pracovní právo, svět práce, občanská odpovědnost, sociální systém, kariérové rozhodování.
- **Český jazyk a literatura** – komunikace, prezentace, práce s textem, tvorba životopisu, motivačního dopisu a absolventské práce.
- **Výchova ke zdraví** – bezpečnost práce, ochrana zdraví, první pomoc.
- **Zeměpis** – regionální hospodářství, zaměstnanost, ekonomické souvislosti.

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Při výuce vede žáky k:

- osvojování pracovních postupů a praktických dovedností,
- propojování teoretických poznatků s každodenním životem,
- samostatnému vyhledávání a kritickému hodnocení informací,
- plánování vlastního vzdělávacího a profesního rozvoje.

Kompetence k řešení problémů

Při výuce vede žáky k:

- hledání vhodných řešení praktických situací,
- samostatnému rozhodování a převzetí odpovědnosti za svá rozhodnutí,
- využívání získaných poznatků při řešení pracovních i životních situací,

- rozvíjení tvořivosti a technického myšlení.

Kompetence komunikativní

Při výuce vede žáky k:

- prezentaci výsledků vlastní práce,
- obhajobě vlastních návrhů a projektů,
- efektivní spolupráci při skupinových činnostech,
- využívání vhodných komunikačních prostředků při jednání s ostatními.

Kompetence sociální a personální

Při výuce vede žáky k:

- spolupráci při praktických činnostech,
- respektování práce druhých,
- rozvoji odpovědnosti za společný výsledek,
- sebereflexi a poznávání vlastních schopností.

Kompetence občanské

Při výuce vede žáky k:

- odpovědnému přístupu k práci, společnosti i životnímu prostředí,
- hospodárnému nakládání s materiály a energiemi,
- respektování pravidel bezpečnosti práce,
- uvědomění významu práce pro jednotlivce i společnost.

Kompetence pracovní

Při výuce vede žáky k:

- osvojování správných pracovních návyků,
- bezpečnému používání nástrojů, pomůcek a technických zařízení,
- plánování, organizaci a hodnocení vlastní práce,
- rozvoji manuální zručnosti, technického myšlení a podnikavosti.

Digitální kompetence

Při výuce vede žáky k:

- bezpečnému využívání digitálních technologií při práci i učení,
- využívání digitálních nástrojů při projektové činnosti a prezentaci výsledků,
- práci s informačními systémy, databázemi a online zdroji,
- využívání digitálních technologií při kariérovém plánování i praktických činnostech.

6. ročník

Výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy a průřezová témata	Poznámky
Žák čte jednoduché technické náčrty, plánuje pracovní postup a vytváří vlastní jednoduché návrhy.	Technické náčrty, jednoduché výkresy, pracovní postupy, schémata, plánování práce, práce podle návodu.	Matematika, Výtvarná výchova	Rozvoj technického myšlení.
Žák sestavuje modely podle návodu i vlastního návrhu a ověřuje jejich funkčnost.	Konstrukční stavebnice, modely, montáž a demontáž, konstrukční prvky, jednoduché technické projekty.	Matematika, Fyzika	Projektová výuka.
Žák využívá základní digitální technologie při plánování, dokumentaci a prezentaci své práce.	Počítač, tablet, mobilní zařízení, digitální fotografie, jednoduchá úprava fotografií, prezentace práce, cloudová úložiště.	Informatika	Digitální kompetence.
Žák bezpečně používá běžná digitální zařízení a orientuje se v jejich praktickém využití.	Digitální zařízení, bezdrátové technologie, propojení zařízení, bezpečnost při práci s digitální technikou.	Informatika	Praktické ukázky.
Žák vysvětlí základní principy bezpečného	Domácí elektrospotřebiče, elektrická instalace, bezpečnost práce, úspora	Fyzika, Výchova ke zdraví	Bezpečnost především.

používání elektrických spotřebičů v domácnosti.	energie, ochrana před úrazem elektrickým proudem.		
Žák pečuje o nenáročné rostliny a dodržuje zásady správného pěstování.	Základní podmínky života rostlin, pěstování pokojových a zahradních rostlin, zálivka, světlo, teplota, přesazování.	Přírodopis	Celoroční péče o rostliny.
Žák využívá vhodné pracovní pomůcky a bezpečně zachází se zahradnickým nářadím.	Zahradnické náčiní, bezpečnost práce, organizace pracovního místa.	Výchova ke zdraví	Praktická výuka.
Žák provádí jednoduché zahradnické práce a sleduje vývoj rostlin během roku.	Příprava půdy, setí, sázení, pěstování bylinek a zeleniny, pletí, sklizeň, sezónní práce na školním pozemku.	Přírodopis	Praktické činnosti na školní zahradě.
Žák vysvětlí význam půdy, vody a živin pro růst rostlin.	Půda, hnojení, kompostování, koloběh živin, ekologické pěstování.	Přírodopis; EVVO	Kompost jako součást školní zahrady.
Žák rozpoznává nejčastější škůdce a choroby rostlin a navrhuje způsoby jejich prevence.	Choroby rostlin, škůdci, biologická ochrana rostlin, šetrná péče o zahradu.	Přírodopis	Pozorování v přírodě.
Žák chápe zahradu jako součást přírodního ekosystému a vysvětluje význam biodiverzity.	Zahrada jako ekosystém, opylovači, hmyzí hotely, přírodní zahrady, hospodaření s vodou.	Přírodopis, Zeměpis; EVVO	Udržitelný rozvoj.
Žák poznává význam zeleně v obci a	Zahradní a krajinářská architektura, stromy a keře	Zeměpis, Výtvarná výchova	Vycházky do okolí školy.

navrhuje jednoduché úpravy veřejného prostoru.	ve městě, parky, veřejná zeleň, městské ekosystémy.		
Žák pozoruje přírodu v průběhu roku a zaznamenává změny v rostlinné říši.	Fenologie, sezónní změny v přírodě, přírodovědné pozorování, pěstitelský deník.	Přírodopis	Dlouhodobé pozorování.
Žák spolupracuje při praktických činnostech, plánuje práci a hodnotí výsledky své činnosti.	Projektová výuka, týmová spolupráce, prezentace výsledků, reflexe práce.	OSV	Skupinové projekty.

8. ročník

Výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy a průřezová témata	Poznámky
Žák analyzuje své zájmy, schopnosti, dovednosti, hodnoty a osobnostní předpoklady a využívá je při úvahách o své budoucí vzdělávací a profesní dráze. Uvědomuje si své silné stránky i oblasti pro další rozvoj.	Sebepoznání a osobnostní rozvoj – zájmy, schopnosti, studijní předpoklady, zdravotní stav, povahové vlastnosti, hodnoty, silné stránky, osobní potenciál	Občanská výchova, Osobnostní a sociální výchova OSV: Sebepoznání a sebepojetí, Rozvoj schopností poznávání	Osobnostní testy, temperamentové typologie, zájmové dotazníky, práce s kariérovým portfoliem
Žák rozpoznává své životní priority a hodnoty a uvědomuje si jejich vliv na budoucí kariérní rozhodování.	Hodnoty, priority a životní role – práce, rodina, volný čas, osobní rozvoj, společenská	Občanská výchova, Výchova ke zdraví	Diskuze, modelové situace, reflexe životních cílů

	odpovědnost, rovnováha mezi pracovním a osobním životem	OSV: Hodnoty, postoje a praktická etika	
Žák stanovuje realistické cíle, plánuje kroky vedoucí k jejich dosažení a hledá strategie překonávání překážek.	Plánování osobního a profesního rozvoje – krátkodobé a dlouhodobé cíle, strategie dosahování cílů, práce s překážkami a změnami	OSV, Občanská výchova OSV: Seberegulace a sebeorganizace	Stanovování SMART cílů, práce s akčními plány
Žák chápe význam celoživotního vzdělávání a dokáže se přizpůsobovat změnám v osobním i profesním životě.	Životní změny a adaptace – flexibilita, změna profesní dráhy, celoživotní vzdělávání, adaptace na nové situace	Občanská výchova, Výchova ke zdraví OSV: Psychohygiena, Seberegulace	Práce s příklady z praxe a profesních příběhů
Žák se orientuje v systému vzdělávání v České republice a dokáže vyhledat informace o možnostech dalšího studia.	Systém vzdělávání – gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště, nástavbové studium, přijímací řízení, přihlášky	Občanská výchova, Informatika VDO: Občan, občanská společnost a stát	Prezentace středních škol, práce s weby škol, návštěvy veletrhů vzdělávání
Žák vyhodnocuje informace o vzdělávacích a pracovních příležitostech a posuzuje jejich důvěryhodnost a relevanci pro své potřeby.	Práce s informacemi – informační zdroje o vzdělávání a profesích, databáze škol, pracovní portály, predikce trhu práce	Informatika MV: Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	Práce s digitálními databázemi a kariérovými portály

Žák se orientuje v základních principech fungování trhu práce a chápe vztahy mezi vzděláním, kvalifikací a zaměstnáním.	Trh práce – nabídka a poptávka práce, nezaměstnanost, profesní oblasti, pracovní podmínky, požadavky zaměstnavatelů	Občanská výchova, Matematika VMEGS: Evropa a svět nás zajímá	Analýza pracovních nabídek, aktuální trendy trhu práce
Žák poznává různá povolání a posuzuje jejich význam pro společnost, komunitu a životní prostředí.	Svět profesí a význam práce – společenský význam práce, profese budoucnosti, ekologické a společenské dopady profesí	Občanská výchova, Environmentální výchova EV: Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Besedy s odborníky z praxe, prezentace profesí, exkurze na pracoviště
Žák vytváří základní dokumenty potřebné pro vstup do dalšího vzdělávání nebo pracovního života.	Sebeprezentace – strukturovaný životopis, motivační dopis, portfolio, přijímací pohovor	Český jazyk, Informatika OSV: Komunikace	Modelové přijímací pohovory, práce s Europassem
Žák vytváří vlastní kariérové portfolio a využívá jej při plánování další vzdělávací a profesní cesty.	Kariérové plánování – kariérové portfolio, plán profesního rozvoje, rozhodování a odpovědnost za vlastní volby	Občanská výchova, Informatika OSV: Rozhodovací dovednosti	Průběžná tvorba osobního portfolio
Žák rozpoznává genderové stereotypy a předsudky v oblasti vzdělávání a pracovního života a	Rovnost příležitostí a stereotypy – genderové stereotypy, diskriminace, rovné	Občanská výchova MKV: Lidské vztahy	Diskuze nad příklady z médií a společnosti

respektuje rovnost příležitostí.	příležitosti na trhu práce		
Žák se aktivně zapojuje do života školy a komunity a uvědomuje si význam vlastní činnosti pro společnost a okolní prostředí.	Aktivní občanství a společenská odpovědnost – dobrovolnictví, komunitní aktivity, péče o okolí, udržitelnost a hospodárné chování	Občanská výchova, Environmentální výchova EV: Vztah člověka k prostředí, VDO: Občanská společnost a škola	Zapojení do školních a komunitních projektů
Žák přehodnocuje nereálné cíle, stanovuje si dosažitelné cíle a využívá vhodné strategie k jejich naplňování.	Práce s cíli a motivací – realistická očekávání, překonávání neúspěchu, motivace, vytrvalost	OSV: Seberegulace a sebeorganizace	Reflexe osobního pokroku a sebehodnocení

9. ročník

Výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy a průřezová témata	Poznámky
Žák plánuje a zpracuje vlastní absolventský projekt a využívá vhodné digitální nástroje při jeho tvorbě.	Projektová výuka, plán práce, harmonogram, organizace projektu, sdílení dokumentů, digitální portfolio.	Informatika; OSV	Průběžně během celého školního roku.
Žák vytvoří formálně správný textový dokument podle stanovených pravidel.	Textový editor, styly, formátování, obsah, obrázky, tabulky, citace, typografická pravidla.	Český jazyk	Microsoft Word nebo obdobný editor.

Žák využívá tabulkový procesor při zpracování dat a jednoduchých výpočtech.	Tabulky, vzorce, grafy, jednoduchý rozpočet, plánování financí, evidence výdajů.	Matematika	Excel nebo Google Sheets.
Žák vytvoří přehlednou digitální prezentaci a obhájí výsledky své práce.	Prezentační software, vizualizace dat, zásady prezentace, veřejné vystupování.	Český jazyk	PowerPoint, Canva, Google Slides.
Žák bezpečně využívá digitální identitu při přihlašování ke službám veřejné správy.	Identita občana, Bankovní identita, Mobilní klíč eGovernmentu, dvoufázové ověřování, digitální identita.	Informatika, Výchova k občanství	Praktické ukázky.
Žák orientuje se v základních elektronických službách státu.	Portál občana, Datová schránka, eDoklady, ePortál ČSSZ, online služby zdravotních pojišťoven, elektronická komunikace s úřady.	Výchova k občanství	Digitální občanství.
Žák vysvětlí základní principy elektronické komunikace s institucemi a správně vyplní jednoduché elektronické formuláře.	Elektronické formuláře, přílohy, elektronické žádosti, komunikace s úřady, datové zprávy.	Informatika	Praktická cvičení.
Žák rozumí základním pojmům spojeným se sociálním zabezpečením a zdravotním pojištěním.	Sociální pojištění, zdravotní pojištění, ePortál ČSSZ, základní online služby zdravotních pojišťoven.	Výchova k občanství	Praktická orientace v systému.

Žák bezpečně pracuje s osobními údaji v digitálním prostředí.	Kyberbezpečnost, phishing, silná hesla, správci hesel, digitální stopa, ochrana osobních údajů, bezpečné sdílení souborů.	Informatika; OSV	Praktické modelové situace.
Žák využívá cloudové služby a efektivně organizuje své digitální dokumenty.	Cloudová úložiště, sdílení dokumentů, zálohování dat, verzování souborů, spolupráce online.	Informatika	Google Workspace, Microsoft 365.
Žák využívá umělou inteligenci jako podporu při studiu a tvorbě projektu a kriticky hodnotí její výstupy.	AI nástroje, tvorba textů, prezentací a obrázků, ověřování informací, etické využívání AI, autorská práva.	Informatika; Mediální výchova	Kritická práce s AI.
Žák orientuje se v digitálních službách využívaných v běžném životě.	Online rezervace, elektronické jízdní doklady, mapové aplikace, elektronické podpisy, zákaznické portály, samoobslužné aplikace veřejných i soukromých služeb.	Zeměpis, Informatika	Praktické ukázky z běžného života.
Žák prezentuje výsledky své práce, reflektuje vlastní pokrok a přijímá zpětnou vazbu.	Obhajoba absolventské práce, prezentace projektu, portfolio, sebehodnocení a reflexe.	Český jazyk; OSV	Závěrečná prezentace projektu.